

خانه‌ای برای بهشت

درنگی در مفهوم زمان و عمر

حسین امینی پویا

مادی، مثلاً برای به دست آوردن خانه‌ای در دنیا نیست، بلکه این گوهر گران‌بها می‌تواند ما را ساکن بهشتی همیشگی و سرشار از نعمت‌های غیرقابل وصف سازد. این جاست که می‌بینید زمان در نگاه مؤمنانه به هستی است که ارزش واقعی خود را پیدا می‌کند. اگر سکه‌ای داشته باشیم که فقط بتوانیم با آن یک سیب بخریم بیشتر قدر آن را می‌دانیم و از آن مراقبت می‌کنیم، یا وقتی بدانیم با آن سکه فرضاً می‌توانیم یک باغ بزرگ سبب بخریم؟ این است که مؤمن ارزش زمان را بهتر درک می‌کند، این است که آن را به بطلالت نمی‌گذراند و این است که از بی‌کاری گریزان است. امام علی (ع) در توصیف مؤمنان فرموده است: «المؤمن مشغول وقتَه» [نهج‌البلاغه، حکمت ۳۳۳]: همه وقت مؤمن پر است. البته نه این که مؤمن اوقات فراغتی ندارد، اما او برای اوقات فراغتش نیز برنامه دارد. او آموخته است که: «آدمی باید شبانه‌روز خود را به سه بخش تقسیم کند: زمانی برای نیایش و عبادت پروردگار، زمانی برای تأمین هزینه زندگی، و بخشی نیز برای استفاده از لذت‌های حلال و نیکوی دنیا» [نهج‌البلاغه، حکمت ۳۹۰].

زمان یکی از با ارزش‌ترین منابعی است که در اختیار آدمی قرار دارد. اگر زندگی دنیا محدود به همان مدت زمانی است که در آن زیست می‌کنیم، پس زمان محدود عمر، سرمایه اصلی فعالیت‌ها و تلاش‌های آدمی در زندگی دنیاست. یعنی با این سرمایه است که می‌توان به دانش، قدرت، پول و دیگر امکانات مادی رسید. اما ارزش واقعی این سرمایه وقتی روشن‌تر می‌شود که بدانیم زمان مهم‌ترین سرمایه ما برای به دست آوردن سعادت جاودانه آخرت نیز هست. قرآن مجید به صراحت به این مهم اشاره کرده است: «از درون آتش فریاد زنند: پروردگارا! ما را بیرون آر تا عمل صالحی انجام دهیم، نه زان گونه که (پیش‌تر) انجام می‌دادیم. (بدانان گویند): آیا آن قدر شما را عمر نداده بودیم که هر کس پندپذیر باشد، پند گیرد و (مگر نه آن که) آن بیم‌دهنده (نیز) به سراغتان آمد؟ پس (عذاب را) بچشید که ستمکاران را یآوری نیست» [فاطر / ۳۷].

با این نگاه، مادر عین این که نباید از امور دنیا غفلت بورزیم و باید از زمان برای گذران امور زندگی، از جمله کسب مال و ثروت بهره‌گیریم، بلکه باید توجه داشته باشیم که گوهر زمان فقط برای تأمین زندگی کوتاه

چگونه می‌شود از عمر خود بهره بیشتری برد؟

اولاً براساس پیوستگی حقیقی میان رفتارهای انسان و پدیده‌های جهان، هم‌چنان که بعضی از کارها به محرومیت از بخشی از عمر - یعنی کوتاه‌شدن آن - می‌انجامد، با انجام برخی اعمال دیگر می‌توان عمر را افزایش داد. جدا از عوامل طبیعی، هم‌چون تغذیه سالم، دوری از افراط و تفریط، پرهیز از هیجانات مخرب و استرس‌ها، و انجام حرکات منظم ورزشی، با کارهای دیگری چون «انفاق»، «صله رحم» و «نیکی به پدر و مادر» نیز می‌توان به درازای عمر افزود. پیامبر(ص) می‌فرماید: «انفاق در راه خدا و صله رحم خانه‌ها را آباد و عمرها را طولانی می‌سازد» [تفسیر نمونه، جلد ۱۸، ص ۲۰۸]. ثانیاً در نگاه دینی می‌توان از خود اثری مثبت به‌جای گذاشت که بعد از مرگ سال‌های سال در جهان باقی بماند؛ به نوعی که انگار خود فرد زنده و مشغول فعالیت است و ثواب آن لحظه‌به‌لحظه در جهان دیگر به وی برسد. پیامبر(ص) در روایتی فرمود: «هفت چیز است که بعد از مرگ، ثواب آن‌ها برای انسان نوشته می‌شود: این که درخت خرمایی بکارد یا چاه آبی حفر کند یا نهری جاری سازد یا مسجدی بسازد یا کتابی بنویسد یا دانشی از خود به یادگار گذارد، یا فرزندی شایسته به‌جای نهد که بعد از مرگ پدر و مادر برای آن‌ها از خدا آموزش خواهد» [امیزان‌الحکمه فارسی، جلد ۹، ص ۴۰۵۹]. ثالثاً، امروزه بعضی‌ها در بحث مدیریت زمان، اوقات خواب را به‌نوعی جزو زمان‌های مرده به حساب می‌آورند. در حالی که براساس اندیشه اسلامی، این ساعات نیز جدا از بحث نقش آن‌ها در تجدید قوا، می‌تواند به‌شکل عبادت مطرح شود. چرا که سیر کمال انسان به سوی خدا در خواب نیز می‌تواند ادامه داشته باشد. با انجام مستحباتی مانند خواندن برخی دعاها به هنگام خوابیدن، رو به قبله و به‌دست راست دراز کشیدن، و با وضو خوابیدن، در لحظات خواب نیز می‌توان هم‌چنان به عبادت مشغول بود.

منابع

۱. مدیریت زمان، با مؤخره غلامرضا حیدری ابهری. ترجمه منصور توکلی‌نیا. نشر جهان. ۱۳۸۷.
۲. تفسیر نمونه، جلد ۱۸، آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی، انتشارات دارالکتب الاسلامیه.